

N:o 118.

Af herr **E. D. W. Martin**, *angående tullen å halm- och bastflätor samt hattar af halm m. m.*

Undertecknad har i anledning af framställning af flera kända industriidkare, fastän ej på området sakkunnig, velat härmed framlägga följande motion, då den däri afsedda fråga synes vara förtjänt af allvarligt beaktande.

För omkring 40 år sedan började här i landet tillverkas strå- eller halmhattar på fabriksmässigt sätt, om än i mindre skala. Småningom har emellertid denna industri utvecklats därhän, att den nu i 15 större eller mindre fabriker sysselsätter mer än 1,100 arbetare och har ett tillverkningsvärde af omkring 2 millioner kronor. Den kan ock för närvarande fylla en rätt stor del af landets behof, men den skulle kunna göra detta i ännu högre grad, därest icke tillverkningskostnaderna och synnerligast den höga införseltullen å materialierna — flätor af halm och bast — lade stora hinder i vägen därför. Det är obestriddigt, att den svenska stråhattindustrien kan såväl i afseende å kvalitet som mångsidighet uthärda hvarje jämförelse med den utländska, men då, detta oakadt, importen af utländska hattar är så stor, att den under år 1904 utgjorde 572,474 stycken, med och utan foder, mot 271,241 stycken under år 1895, och ökningen ensamt under året 1904 utgjorde 93,073 stycken, så är detta att tillskrifva den faktiska svårigheten för de svenska fabrikanterna att kunna täfla i pris med de vida gynnsammare ställda utländska fabrikanterna. Dessa utländska industriidkare betala vida lägre arbetslöner än de hos oss gällande, och beträffande särskildt de tyska fabrikanterna, så hafva de den betydande fördelen, att största delen af de erforderliga materialierna tillverkas inom deras eget land, och således icke bära någon tull, under det att de svenska fabrikanterna måste införskrifva *allt* hvad de behöfva för sin tillverkning och därför erlægga så hög in-

förseltull, att den nuvarande skyddstullen, 50 öre pr styck för ogarnerade hattar, däriegenom fullständigt absorberas.

Men om, oaktadt dessa svårigheter, det ändock hittills har lyckats den inhemska hattindustrien att skaffa sig arbetsrum och afsättningsmöjligheter, torde likväl förhållandet för framtiden blifva ett annat, ty de förändrade tullförhållanden, som inom kort inträda i flera andra länder, måste åstadkomma en synnerligen ojämn konkurrens och ingifva de allvarligaste farhågor för den svenska hattindustriens fortfaro. I Tyskland, där man synes handla efter den principen att underlätta införseln af råvaror och halffabrikat genom att nedsätta eller borttaga införseltullen därå, men däremot belägga färdiga varor med högre tull för att däriegenom tillförsäkra det egna landets industri åtminstone största delen af den inhemska förbrukningen, har i den nya tulltariff, som träder i kraft den 1 mars detta år, bland annat, vidtagits nedan nämnda förändringar.

Flätor af halm, bast etc., oblekta och ofärgade, hvilka förut dragit en tull af 18 pfennig eller 16 öre per kg., blifva tullfria, hvarjämte tullafgiften för flätor af samma ämnen, blekta eller färgade, sänkes från 30 pfennig till 8 pfennig eller 7 öre per kg. (Position 588).

För hattar af halm-, tagelflätor eller dylikt, ogarnerade, höjes tullsatsen från 20 till 30 pfennig per styck samt för dylika hattar, garnerade, höjes tullen från 30 till 50 pfennig per styck (Position 541).

Som här af synes, har Tyskland trots dess egna stora halm- och bastflättningsindustri likväl borttagit införseltullen å alla dylika flätor (ty blekta eller färgade flätor införas säkerligen icke till detta land, hvarest finnas de bästa färgerier och blekerier), medan samtidigt tullsatserna å färdiga hattar höjts med respektive 50 och $66\frac{2}{3}$ procent.

Af det anförda torde hvar och en tydligen kunna se, att den största fara för vårt lands hela hattindustri redan står för dörren, och att snabba och verksamma åtgärder måste vidtagas, om denna hotande fara skall kunna afvändas. Ingen vill väl förneka, att denna industri, ehuru ännu ej så stor, dock är värd att försvaras och stödjas genom att åt densamma lämnas existens- och utvecklingsmöjligheter, och detta så mycket hellre som ett dylikt stöd kan gifvas utan någon uppoffring — det torde i stället komma att lämna vinst i dubbel bemärkelse. Härvid bör ock märkas, att denna industri dock sysselsätter, såsom förut nämnts, mer än 1,100 arbetare, hvaraf omkring $\frac{3}{4}$ utgöras af kvinnor, såväl unga flickor som äldre, för hvilka detta lätta arbete är särdeles lämpligt och arbetsförtjänsten utan tvifvel väl behöflig. Att äfven förutsättning för en stor

utveckling af industrien förefinnes, torde framgå af den uppgifna, betydande importen af hattar samt däraf, att behöfliga arbetskrafter ännu aldrig saknats. Flere af de större fabrikerna äro också redan nu så inrättade med lokaler, maskinerier och dylikt, att de vid behof kunna utan svårighet fördubbla, ja flerdubbla sin tillverkning.

Men hvarje utveckling omöjliggöres, därest icke de nuvarande tullförhållandena omläggas i enlighet med den tyska principen: tullfrihet för råvaror, låg tull på halffabrikat och verkligt skyddande tull på färdiga varor, som kunna tillverkas lika bra inom landet som i utlandet.

De förändringar, som för stråhattindustriens stödjande lämpligen torde böra vidtagas med afseende å införseltullen, äro, att nuvarande tullafgiften å halm- och bastflätor, alla slag, 1 krona per kg., borttages, att tullafgiften å hattar, ogarnerade, 50 öre per styck, höjes till 75 öre per styck samt att tullafgiften å hattar, garnerade, 75 öre per styck, höjes till 1 krona per styck.

Dessa föreslagna tullsatser blifva dock beaktansvärdt lägre än de tullafgifter, som skydda den danska industrien, nämligen för ogarnerade hattar 83 $\frac{1}{3}$ öre per styck och för garnerade dylika 50 procent förhöjning, eller kronor 1.25 per styck.

Att halm- och bastflätor, hvilka tjäna såsom råmaterial för stråhattindustrien, äro belagda med en tull af 1 krona per kg., hvarigenom varan fördyras med ända till 60%, torde icke kunna anses vara väl motiveradt. Halmflätning kan af naturliga skäl aldrig blifva någon industri för vårt land, alldenstund ingen duglig eller lämplig halm kan här erhållas. Flera försök hafva gjorts med stora uppoffringar, men utan att ens i ringaste mån tillfredsställande resultat hafva ernåtts. Måhända idkas ännu på någon ort i landet halmflätning såsom hemslöjd, men dylik vara skulle i anseende till sin ojämnhet och andra olägenheter säkerligen icke vara användbar för fabriksmässig hatttillverkning. Förutsett att någon dylik hemslöjd ännu bedrifves, kan densamma dock ej uppgå i värde till ens ett par tusen kronor, och det kan därför icke vara skäligen eller lämpligen att för den skull belasta hattindustrien med en »skyddstull» af 1 krona per kg. å dess råmaterial. — Bastflätor tillverkas ingenstädes inom vårt land, hvadan tullen å desamma är ännu mera omotiverad. Det enda rimliga motivet för tullens bibehållande å halm- och bastflätor skulle måhända vara inkomsten för staten; men som importen af dylika flätor under år 1904 utgjorde endast 69,000 kg., skulle den minskning af tullinkomsterna, som blefve en följd af denna

tullavgifts borttagande, helt visst icke kunna anses vara för staten af den vikt, att, äfven om nämnda minskning icke blefve utjämnad genom annan direkt inkomst, densamma icke helt uppvägdes därigenom, att den inhemska industrien komme att höjas samt större och bättre tillfällen till arbetsförtjänst beredas för ett stort antal personer, som eljest icke hafva många utsikter till själf försörjning. Förlusten för det allmänna blefve sannerligen bra mycket större, om alla arbetslöner för de tillverkade stråhattarna skulle gå till utlandet. Nu torde emellertid staten åtminstone till en tid kunna erhålla en mot tullavgiften å flätorna svarande inkomst genom den här föreslagna förhöjda tullen å garnerade och ogarnerade hattar, ty ehuru förändringen med all sannolikhet skulle komma att verka hämmande på importens hastiga ytterligare tillväxt, så är det dock gifvet, att importen icke kan annat än småningom nedbringas genom den högre skyddstullen. De svenska fabrikanterna skulle nämligen genom tullens borttagande å flätorna och förhöjningen af tullen å hattarna komma endast i en helt obetydlig bättre ställning gent emot de utländska konkurrenterna än den de för närvarande intaga.

Då det dock genom de nu ifrågasatta tullförändringarna skulle beredas konkurrensmöjlighet för den inhemska hattindustrien på basis af med den utländska industrien någorlunda jämförliga och jämnställda förhållanden och därmed utsikter öppnas till utvidgad arbetsförtjänst för ännu flera af vårt lands kvinnliga och manliga befolkning, synas afgörande skäl tala till förmån för genomförande af ofvan omförmälda ändringar i gällande tulltaxa.

På grund af hvad sålunda anförts, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte besluta,

1:o) att nu gällande tullsats å halm- och bastflätor, alla slag, 1 krona per kg., borttages; samt

2:o) att tullsatsen å hattar af halm, bast m. m., ogarnerade, 50 öre per styck, höjes till 75 öre per styck och

tullsatsen å hattar af halm, bast m. m. garnerade, 75 öre per styck, höjes till 1 krona per styck.

Stockholm i januari 1906.

Erik Martin.